

az élet és fiatalság szomja, a bor és szerelem örök szomja” (Babits) társul emlékezetünkben Anakreon névéhez, a poétika a dalműfaj egyik géniuszaként tartja számon, a verstan többféle ritmus- és sorképletet kapcsol hozzá, közülük az egyik legismertebb a rímtelen negyedfeles (hétszótagú) jambus, amelyet Vas István is alkalmaz, kivételszerűen nyolcszótagos sorokkal variálva. A magyar líra történetében többek között Csokonai és Juhász Gyula anakreontikája vált emlékezetessé, az utóbbi például több verset is írt Anakreoni dal (egy esetben „légdal”) címen, az Anakreontikumban pedig a „teoszi öreg” világképét egyszerre veti össze Csokonaiéval és a magáéval. Vas Istvánt, bár a köztudat (s részben önvallomásai) szerint sohasem kerülte ki költészetében a köznapiság prózáját és a lépésről lépésre haladó gondolkodás nehézségét, mindig vonzotta a dal egyszerűsége és egységisége, a zenévé oldódó költészet eszménye. Az *Anakreoni dalok* tematikailag egyanyagúak az előző ciklus verseivel: öregedés, készülődés a végső megismerésként fölfogott s így értelmessé tett halálra, eltökélt ragaszkodás a szerelem s általában az élet értékeihez, a kert, a rózsák, a dáliák, az őszi köd motívumai — ilyesmi alkotja a ciklus szövetét, s még az Einsteinre, Heisenbergre hivatkozó gondolati költemények párdarabját, vagy a Reagent, Cartert „s a többi égtáj / hírhedett skorpióit” summázva minősítő politikai indulat megnyilatkozását is megleljük benne. De a dallam és a forma átsugározza a tárgyakat, a versmérték — Csokonai szavait idézve — „könnyed és kurta foglalatként” járul hozzá a dalszerű hatáshoz, a „keserédes” vegyület, a „szokatlan és discordánt hangokból öszvefogott hármónia” Vas versfűzéréit is jellemzi, általában is rányomva bélyegét a hetvenes években kezdődő új költői korszakára. A *Piroska* című versben például az ismétlések, az eufonikus hanghatások, a népdalszerű képi asszociációk között disszonáns ellentétként rideg fiziológiai tények idéződnek: „Habár a haj megöszül (...) Csigolyák telve mésszel”. A két szólam vitájából végül a bizalom, a remény, az élethez való értelmes ragaszkodás kerekedik felül, akár természeti analógiák sugallják ezt a hitet, akár az emberiség történelmet, kultúrát teremtő jobbik részének erőfeszítései. *Folytassuk!* — üzeni a záró vers, „Folytassuk csak azért is / Találunk még vigaszra [...] Mert holtak közt az élő / Hiábavaló keresni / A szeretet az út és / Az élet az igazság”. (*Szépírodalmi.*)

CSÜRÖS MIKLÓS

Tózsér Árpád adalékai a Nyolcadik színhöz

Egy olyan korszakban, amikor annyian panaszkodnak a szó devalválódása miatt, Tózsér Árpád költészete és egész művészete a csehszlovákiai magyar irodalomban fényes ellenpélda: takarékosan, mélyen megfontoltan bánik a szóval. Versalkotó ihlete olykor évekig bujdosol, de szellemi habitusa ilyenkor is felelősen működik, műfordításokban, esszéiben nyilatkozik meg. Művészetének méltósága van, szavai súlyosak, írásait nem terjedelmük minősíti, egy-két flekkes esszéi éppúgy hordoznak eredeti koncepciót, mutatnak tág szellemi horizontot, mint tanulmányai vagy versei. A csehszlovákiai magyar irodalom leginkább tudatos, súlyához viszonyítva legtömörebb életművét alkotta meg már eddig is. Művészetének szerves belső egysége nyilvánvaló állandó útkereséssel társul. Alapvetően realista hajlamú alkotó kísérletezésre, újításra és megújulásra nyitott és érzékeny szemlélete az övé. Jó érzékkel ismerte fel tehetségét Turczel Lajos az ötvenes évek elején, amikor Tózsér Árpád még húszéves sem volt. Már a *Fiatál szlovákiai magyar költők* (1958) antológiájának programadó és meghatározó egyénisége ő. A csehszlovákiai magyar irodalom addigi provincializmusával szemben a szűkebb pátria gondjait a nagyvilág mértékéhez kapcsolta realisabb megítélés végett: „Anyánk képén a / vi-

lág a ráma.” Lassú rendben sorakozó verseskötetei szemléletének újabb és újabb állomásait mutatják. A *Mogorva csillag* (1963) — Turczel Lajos találó szavával — a biológiai determinizmus jegyeit viseli magán. Öszövétségi kemény etika, szinte átkos családi örökségek, „vértululások szenvedélyek”, bosszú-erkölcs és megrázó élmények lüktetnek vallomások verseiben, a költői személyiség mord dacosságában, közvetlen személyességében. Második kötete [*Kettős úrben* (1967)] a reflexív, meditatív, elemző líra övezetébe vezet: a megjelenített élményeknél fontosabb a belőlük kibontakoztatott gondolati számvetés. Majd az *Érintések* (1972) személytelen, tárgyakba rejtőzködő objektív versei következnek. Ez persze így merő egyszerűsítés is, hiszen a *Genesis* (1979) — Tözsér költészetének az objektív líra övezetébe foglalható részének visszanyomozása e költészet idejében — azt is megmutatta, hogy fokozatos és következetes volt a külső, mondhatnánk partikuláris élményi jegyek leválasztása, elhagyása, a személytelenség esztétikájának elfogadása, de ebbe a személytelenségbe nagyon is személyes dolgok húzódtak föl. Itt szerepel a *Fejezetek egy kisebbségtörténelemből* című verse is, mely a személyes élmények kitágítása, objektív, közösségi élmények megjelenítése szinte tárgyas epikai hangnemben. Az első részében még harmadik személyű vers a második részben közvetlen vallomásként szól a lírai személyiség második születéséről, történelem meghatározta sorsának tudatosításáról. Másrészt az objektív líra szomszédságában, azzal egy időben Tözsér Árpád esszéi, tanulmányai nemcsak az elioti személytelenségesztétika mellett érveltek, nemcsak az irodalom valóságát hangsúlyozták a valóságirodalommal szemben, hanem mélyen és átgondoltan voltak személyes vallomások, a személyes és közvetlen közösségi, csehszlovákiai magyar sorsproblémák elemzése. Ha a pontos átvezető hidak nem fénylettek volna, még bizonyos hasadtságot is fel lehetett volna tételezni a költő és esszéíró között. Hasadtság helyett azonban nagyobb távlatokat átfogni képes gondolkodót, s többféle líramodellben otthonos költőt mutatnak a verskötetek és a hozzájuk foghatóan lassú, de biztos rendben következő esszé- és tanulmánykötetek (*Az irodalom valósága*, 1970; *Szavak barlangjában*, 1980; *Régi költők — mai tanulságok*, 1984). Tözsér Árpád csehszlovákiai magyar művész, ezt a jellegzetességet öntudatosan vállalja, de rettentti annak még a gondolata is, hogy ezt bezártságként, csupán lokális hatósugarú gondok és ügyek képviselőjében értelmezzük. Tóth Lászlónak adott kitűnő interjújában mondta Szenci Molnár Alberttről írott tanulmányával kapcsolatosan, hogy Szenci Molnár lírájának aktivizálásával esze ágában sem volt a zsoltárfordítót a szlovákiai magyar irodalomba terelni, hanem Szenci Molnár segítségével maga is ki akart törni abból. A jellegzetességgel tehát az általánosabb, az egyetemes irányában.

Legalább ennyit el kellett mondani ahhoz, hogy Tözsér Árpád *Adalékok a Nyolcadik színhez* (1982) című kötetét poétikai és gondolati értelemben az életmű szerves folytatásaként, s a csehszlovákiai magyar líra eseményeként, de annak minőségét éppen a horizonttágítással, közép-európai jelleggel megemelő eredményeként értelmezzük. Ez a karcsú verseskönyv elemző tanulmányt igényelne. A mindössze tizenöt verset, kompozíciót tartalmazó könyv két ciklusra oszlik: *Adalékok a Nyolcadik színhez*, illetve *Bejárat Mittel úr emlékeibe*. Mindkettőnek a gyökérzete világosan kimutatható Tözsér eddigi műveiben, mégis meglepetés mindkettő.

Az *Adalékok a Nyolcadik színhez* a személyiség idejének, lélekidejének és eszméletének történelmi próbatétele. A régiséggel Tözsér Árpád valóban kitörni akar a szűken értelmezett lokalitásból, s a röpke divatokból egyaránt. Gyönyörű archaikus hangvétellel indul a kötet, a négyes rímű magyaros tizenkettősök a betegség gyötörte személyiség, archaikusan részletező, felsoroló elemekből mély vallomást teremtő fájdmát mondják:

*Istenem, hát megint megtört az nyavolya.
Földrengés a mellem, pulzusom szapora.
Gyomrom lombikjából valami kifolya —
Aki voltam — s tán ki lehetnék is —, oda.*

A szenvedésén a forma fegyelmével is úrrá lenni kívánó személyiség a magyar archaizmussal a

maga fájdmát, személyes gyötrelmét a régiség, tehát már személytelenné tisztult egyetemes emberi fájdmához kapcsolja. A hazától, élettől búcsúzó régi magyar költők fájdmája szól a kórházban, „félíg búcsúképpen” írt versben. Az archaikumra való tökéletes ráhangolódás ki-tágitotta a személyiséget, s így a vers az emberi fájdalom panaszlása. De a szenvedés által a maga nembeli lehetőségeitől megfosztott személyiség egyértelműen mai gondolkodó, aki tudja, hogy a világ a személyesség teremtette viszonylatokban érvényesül. Ezért az archaikumban a pusztulást oly természetesen és tömören kifejező határozószó, az oda, a személyiség létfilozófiai érvényű kérdését veti fel: „De hát hova *oda*? S lehet *nélkül* élni?” A kiemelés Tözsér Árpádtól való, s arra is utalhat poetikailag, hogy a nálunk Tandori által abszolutizált viszonyzó-költészet bizonyos elemei lényeges tömörítő, s nagy kifejező erejű elemként épülnek a Tözsér-versbe. A *nélkül* az emberi lényeghez, nembeli normához tartozó testi-szellemi egészség hiányát jelöli itt a vers szövegéből egyértelműen következő. Tömören a léthiány foglalata, s vele áll szemben a versben a *van*, az állító értelmű létige, azonban bravúros költői tömörítéssel részben ez is a *nélkül* panaszolja, hiszen a *vant* a szenvedés tudatosítja. Majd a vers írásának idejét, helyét és helyzetét megnevező utolsó strófa zárósorai a személyiség helyzetének a természeti képpel is finom nyomatékot adnak az asszociatív rezonancia, a spontán képzetkapcsolásos ráhangolódás okán:

*Szédülő főmnél az ablakban — mint képen —
Sárgulni kezdett egy bálványosfa éppen.*

A *Valete* című vers, melynek egy-két sajátosságát felvillantottam, megnevezi a közvetlen élményt is, az *ulcus duodeni*, a nyombélfekély okozta gyötrelmet, de a régiség atmoszférája és a mai életérzés, problémátás egybesimulása révén egyetemes érvényű fájdmakifejezés és eszmélkedés. Az *Alea iacta...* a betegség élményét egyetlen vonással a történelem betegségével hozza éles párhuzamba („Háborús térkép hasam, testem.”), de ez a „karcsú szonett” azt a vonatkozásrendszert is kivallja, hogy a szigorú forma a létezéshez szükséges rend biztosítóka is lehet, a világnyi rendtelenségben, omlásban a rend teremtésének módja, miként a betegségben megrettent szív „ritmus után kapkod”. A *Leltár* a negyvenharmadik, „zord születésnap” mérlege, a régi-régi költői eszközt, a külső és belső táj egymásra vetítését, párhuzamba vonását Tözsér Árpád októberi születése természetesen hívja elő. Az őszi ünnepi színpompában már az elkomorulás készülődik, a ragyogás már jórészt negatív festés, a szépség, a lázak emlékezete; „elzakatolt az idő, el a lázak”, a józan számbavétel ideje ez, „józan és keserű töprengés”. A vers gyönyörű ereszkedő ritmusa, a gyors daktilusok és a fájdalmas méltóságú spondeusok funkcionális változatossága a pusztulásra ítélt szépség drámáját izsítják — küzdelemben a megtartó rendért. Csupa hiány, leépülés, visszaszorulás e vers világa, a költő „négy fal közt gondolja a történelmet”. Az érzések, gondolatok zabolátlan igénye, s a megtartó formákba kapaszkodás küzdelme tűnik elénk, előbb csak a vers, utóbb már a föld négy sarkát is „metrum és rím tartja”:

*zöld jelzők és sárga igék markolnak
sápadt főneveket s földrészeket egybe.
Rend ez is. Véli magáról. Görcsös
okker ecetfa lóg be az ablak mély poharába.
Mozdul az ág, ki-kívág a lombkoronából,
s összezavarja a rendet.*

A ritmus szép fegyelme, s a rendből ki-kihajló élet finom képe gazdag eszmélkedés jele. Megmutatja azt is, hogy Tözsér Árpád költészetében a régi formák nem a létezés archaizálására törnek, nem a visszaegyszerűsítés módozatai. A *Téli levél a kedveshez* Radnóti hangulatát

idéző gyönyörű elégia, finoman közvetett szerelmi vallomás, melyben a mai költő művészi gondja is eleven kifejezést nyer: a lefokozott, iránytalan, vigasztalan létezés értelmét veszi a szónak, madár nélküli szárnyként lebeg csupán, „csak lebegés van, és nincsen hová”. Az *Oda és nélkül* tömörebb, objektív versben összegzi az előző négy darabot, s kétféle értelme van: az egyik inkább tömény drámai atmoszféra, ha önmagában olvassuk, akkor inkább sejtjük, érzékeljük a sugallatát; a másik értelme akkor nyílik ki, ha az előző négy vers eligazító, személyes vonatkozás-rendszerének ismeretében vizsgáljuk. Egyfajta belső költészeti lecke is tehát az *Oda és nélkül*, bepillantást enged a lírai műhelybe is, abba a folyamatba, küzdelembe, ahogyan Tózsér Árpád tudatos formálással a részek helyett az egészből igyekszik építkezni. Ez az előbbi versek elemeiből épített vers azonban teljességgel új alkotás, az önkívületileg feszített létszenvedés, létküzdelem tükré, mintha ama versek élményzuhatagai egyszerre dőlnek a személyiségre. S szinte levegő után kapkodva kezdi az újabb és újabb mondattöréseket, lényegükre csupasztatott mondatsűrítményeket. A kétféle versstípus, s kétféle értelmezés nem állítható szembe. Az *Oda és nélkül* kapkodó idegessége jobban szinkronban látszik lenni mai létezésünkkel, az előbbi versek személyes vonatkozásrendet is kiváló szép artisztikuma lehet, hogy csupán számomra rokonszenvesebb, erősebb karakterű emberi, művészi teljesítmény.

A kötetnek és első ciklusának címet adó *Adalék a Nyolcadik színhöz* a magyar filozófiai költészet fejlődésvonalaiba kapcsolódik, *Az ember tragédiája* nyolcadik színét egészíti ki egy elképzelt jelenettel, s a magyar kultúrában a legutóbbi időben is élesen felvetődő kérdéskörrel: az egyetemessel való érintkezés különféle elgondolásainak szembesítésével. Kepler és Szenci Molnár Albert párbeszéde kétféle álláspontot ütköztet, s a gazdag belső világú vers sodrában a Szenci Molnár képviselte eszme a vonzóbb, mert a szellemi haza teremtését érzéssel is, nemcsak tudással végzi. Az Eszme—Anyag—Eszme képlettel szemben az Anyag—Eszme—Anyag elvét vallja, s ez azt jelenti, hogy kiindulva létének anyagából, nemzetéből, azért bújja a tudós világ könyveit, hogy a szép eszmék szülőföldjén újra anyaggá súlyosodjanak:

*Lesz belőlük ház, templom, iskola.
Ezért nézem hittel Bocskait is:
Hátha népem teremti ott magát!
Száz éve nincs másunk, csak tudatunk:
Az egykori lét emlékezete.
S Férfinak s nemzetnek ez győtrelem.*

A hittel társult szellem, a közössége ügyét szívén viselő gondolkodó erkölcsse nem csálhatja önmagát, nem árulhatja a tudományát, nem kényszeríthető időjőslásra és horoszkópkészítésre pénzért. Szuverénebb tehát, mint a kizárólag a tudáshoz kötődő tudós, aki pénzért mindenre vállalkozik, s hatalmi szóra lenyeli vélekedését. Kepler ezért irigyli Szenci Molnárt, mert kötődése nem kolonc, hanem erkölcsi és gondolati többletre kényszerítő erő. Az egyetemesség érvénye sokféle kérdőjelet kap, ha nem érintkezik a konkrét létezéssel, ha nem állja ki a hely, a kötöttségekkel teljesítő szűkebb pátria mértékét sem. A Szenci Molnár-magatartásban a vonzó világnitottság nem önmagáért való, a hazából a haza érdekében tört ki. Kötődés és nyitottság dialektikája ez, korszerű szellemi magatartás.

Az *Adriai miniatűrök*, *A polai amfiteátrum*, *Nagy Károly lovas szobrára*, s a *Tanulmány egy Bosch-képhez* tovább tágitják a ciklus szemhatárát, a pontos megidézés, az idegen világokra, s idegen korszakokra való ráhangolódás révén „a formákon át a szervekig látni” ezekben a darabokban. Láttatás és elemzés, egy-egy történelmi pillanat kimerevítése, egy-egy kor lelkének, szemléletének a megidézése itt a költői bravúr. A kötetet nyitó zárt formák helyét a szabadversek veszik át, a kötet második ciklusa pedig oly erőteljesen közelíti egymáshoz a vers és az esszé műfaját, hogy fel kell adnunk a merev kategóriákat.

1970-es tanulmánykötetében jelent meg *A homokóra nyakában* című „vázlat”, melyben

Tözsér Árpád a cibmeli metaforán Közép-Európát érti, s ennek a közép-európai létstatusnak a sajátosságait térképezi fel. A homokóra nyakában a létezés csak átmeneti lehet, csak a megmaradásért való kapaszkodással jellemezhető, s mivel a nemzeti létet biztosító intézmények nem voltak, „az irodalom maga volt kénytelen a kapaszkodás funkcióját elvégezni, s nem volt idő a tény (a magatartás) mítoszra érlelésére... Közép-Európa irodalmaiban a nemzeti lét, a megmaradás viszonylagos intézményesítettége után most válik a megmaradás magatartásának logikája ábrává, most van születőben az a költészet, amely már nem a nemzeti lét formáira, tényeire, hanem az ebből a létezésből következő tudat formáira, tényeire épül. Az a vád tehát, amely szerint költőink elfordulnak a nemzet problémáitól, nem állja meg a helyét. Az elfordulás tulajdonképpen egy létezésnek (magatartásnak) az általánosba emelése, személytelenítése, azaz mitizálása.” Azért idéztem ilyen hosszan *A homokóra nyakában* című esszét, mert Tözsér Árpád mostani kötete második ciklusának versei ennek gondolatait viszik tovább. *A Bejárat Mittel úr emlékeibe* cikluscímadó vers pedig szorosan kapcsolódik egyes motívumaiban is az esszéhez. Mittel úr Közép-Európát jelenti: „érzékenység minden irány nélkül”, s a között-állapot jellemzi. Az esszében utalt Tözsér arra, hogy a kapaszkodás adottságához a költők eltérően viszonyulnak, Nemes Nagy Ágnes, s még inkább Tandori Dezső egy „lét nélküli tudatú hóst” bontanak ki belőle. Tözsér versében Mittel úr fiai — az esszében is megnevezett Vladimír Holan, Vasco Popa, Zbigniew Herbert — kiegészülnek a csehszlovákiai magyar költővel, a száguldó pesti riporterral, a pozsonyi íróval, aki bratislavai író is. Egyszóval egész Közép-Európa költőinek bemutatása a vers, s ezek a költők valamiben egyformák:

s mind — furcsa sorsokról beszélt,
albéletekről a nemzet szemgödreibben,
a haza szájában
s Európa véredényrendszerében.

A szlovákiai magyar költő — „mintha előszobában állt volna” — egyre vetkezett beszéd közben, levetkezte fejét, kezét, húsát, csontját, létezését, „s már csak lebegő érzékenysége s póre / tudata jelezte, hol volt azelőtt feje és szíve”. Így költözött be „egy álltól az alsó szelelőig, hasított sérvén keresztül” Mittel úr emlékeibe. Tözsér Árpád verse félelmetes mítosz, a létnélkülivé vált tudat megjelenítése. Értelmezéséhez maga a kötet ad gazdag fogódzót. Irányt mutat az esszé is, de annak idézett mondatain lényeges ponton lép túl a vers: azzal szemben megőrzi a személyes vonatkozásrendszerét is. Nem személyteleníti el ezt a létezését, hanem éppen személyes vallomással és konkrét példáival hitelesíti annak tragikumát. Az *Adalékok...* idézett sorraiban Szenci Molnár ezzel a lét nélküli tudattal száll szembe lételem teremtő szándékával. A groteszk elemekben is bővelkedő *Történet Mittel úrról, a gombáról és a magánvalóról* ugyancsak ennek a között-állapotnak, ennek a „semmi sem volt azonos önmagával, minden valami másra utalt, volt és leendő létezésekre” életnek, s az ebből következő elemi gátoltságoknak groteszk képekké vetített megjelenítése. Az *Egy felkoncolt születésnap nézőterén* című négyrészes kompozíció *Prehíória* fejezete az epikusán előadott, hiteles, első személyben elmondott családtörténet, személyi genesis összegzése szó szerint ismétli meg a *Bejárat Mittel úr emlékeibe* című versből, esszéből a közép-európai költők egybehangzó sorsvallomását. A *Körök* pedig a *Fejezetek egy kisebbségtörténelemből* második részét új, esszéfoglalatlanban idézi, s a nyolc évvel korábbi versből valóban új vers épül: „A születés köre fölé (alá?) új kör rajzolódik: a szlovákiai magyar létezés köre.” A régi vers is erről szólt, de a költői személyiségben azóta ki-munkálódott Közép-Európa-tudat új asszociációs renddel idézi meg a régi versélményt, a között-lét plusz terhekkal nehezített modelljeként érzékelhető itt. Ez a vers is nyilvánvalóan mutatja Tözsér Árpádnak azt a törekvését, hogy midőn gondolatilag is összetetten számba veszi létezésének szűkebb és tágabb meghatározottságait, köreit, poetikailag is eddigi eredményeinek összekapcsolására törekszik. A *Körök* második része önmagában akár az absztrakt tárgyiaság övezetében volna helyezhető, az elvontnak is tekinthető „között-lét” pontos és tár-

gyiasan gazdag megnevezése gyanánt. Az első rész azonban a maga személyes vallomásával, élményt is megnevező karakterével mintegy azt a kisebbségi sorsot mutatja meg hiteles élményszerűséggel, amelynek absztrak modelljét a második rész mitizálja, személyteleníti. Így a konkrét első rész még inkább hitelesíti, mert elvontságát élményi háttérrel igazolja — a második részt. A kisebbségi létezésben érzékelhető igazi sorsmeghatározottságként az a között-lét, amelyet Közép-Európa költői személytelenné stilizálva létezésmodellként megfogalmaztak, itt valóban „érzik, amit más csak tanít, / hogy minden létező forma: Között”, és „Ami máshol csak érintő, az itt / a lélek fényes közepét szeli.” A kötetet záró *Mittel úr feltalálja a vers nélküli verset* abszurdoid és keserű játékosággal ugyanennek a közép-európai tudatnak a szomorú lehetetlenségét mutatja Mittel Ármin költő és szerkesztő történetével, aki „Szomorú, több dimenziós tudatához / sehogyan sem talált létet”, más szavakkal: az átmenetiség nem képes létet, kibontakoztatható formát találni, s ily módon az átmenetiség, az örökös között-állapot bizonyos értelemben a megsemmisülés iránya. Tözsér Árpád versesszéi nagy erővel fogalmazzák meg a Közép-Európa-tudatot, s ebben a nemzetiségi lét még inkább közép-európai átmenetiségét, a „körök közt a Között” lét nyomasztó minőségét. A Közép-Európa-tudatnak nyilvánvalóan csak egyik vonása ez, de Tözsér verseskönyve után már nem lehet nem gondolnunk rá, mert nyomasztó valóságát mindennapjainkban is a bőrünkön tapasztaljuk. (*Madách.*)

GÖRÖMBEI ANDRÁS

Pintér Lajos: Didergő ünnep

Pintér Lajos azon kevesek közé tartozik, akik fiatal költőként méltán arattak sikert. Kilenc évvel ezelőtt, 22 éves korában már megjelent első verseskötete, s akkor az ifjú tehetségek lelkes „mentora”, Kormos István egyengette útjait. Néhány évvel későbbi gyermekkönyve s az újabb kötet után most a *Didergő ünnep* verseit olvashatjuk. Rögtön tisztázzuk: az időközben József Attila-díjassá „előlépett” szerző biztosan építi tovább életművét.

Mint minden jó cím, ez sem kerüli meg a könyv tartalmának lényegét. Világunk sajátos tükre az új Pintér-kötet; üzenete nyugtalanító, lírai vállalkozása tisztességes. Méltó a vállalt elődökhöz és kortársakhoz: mindenki előtt Kormoshoz és Nagy Lászlóhoz. Egyben arra is bizonyíték e tartás, hogy a követett példák időszerűsége tartós, művük továbbgondolkodásra serkent. A versírás az utód számára sem nélkülözhető emberi-morális tevékenység. „Írj verset, bizonyítsd be, hogy élsz. / Írj, / mért reggelre ablakodban a szomszéd / házfal kel föl, nem a Nap, / írj verset, védj magad.” Az ilyen vers keményen mond oda a világnak, költője számára a cselekvés fontossága egyértelmű. Írj, mert átmegy rajtad, megtipor / az átmeneti kor” — olvassuk később. Megériint jelenünk ezernyi visszás és izgató jelensége, melyek „didergővé” teszik ünnepeinket, az embert is. „Bekapcsolom a rádiót, folyik / belőle a szó, a zene, a vér” — kezdődik a *Katasztrófák, szerelmek* című vers. A humánus értékeket félti Pintér, fősorakozva nagy költőelődei mögé, akik hasonló és a mienkénél borzasztóbb korokban hívták föl a többi ember figyelmét az értékőrzésre, a pusztulás megakadályozására. A *Didergő ünnep* költője persze nem játssza túl szerepét. „Mi lesz így veled, mi lesz, / őzike-járású szerelem...” — kérdezi visszafogottan.

Az ilyen lírikus nagy fokú bizalmat érez műve határfoka iránt, mégha illúziói nem is lehetnek. Csattanós válasz ez azoknak, akik állandóan a költészet haláláról beszélnek, annak hiábavalóságát hangoztatják. E benyomásaink persze nem egészen újkeletűek; az 1981-es *Európai diákdal* című kötetéről szólva jegyezte meg Cs. Varga István: „Nem a képalkotás, nem is a zeneiség, hanem a gondolati elmélyülés lehetőségei, az egyéni és a közösségi léthelyzet